

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Remiss av PM Läkemedelsverkets framställan om justering av avgifter för öppenvårdsapotek, partihandel, sjukhusens läkemedelsförsörjning och maskinell dosverksamhet

(Regeringskansliet, dnr S2022/01239)

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på remiss angående Läkemedelsverkets förslag till reviderad förordning om avgifter för öppenvårdsapotek, partihandel, sjukhusens läkemedelsförsörjning och maskinell dosverksamhet.

Läkemedelsverket (LV) önskar att avgifterna i förordning (2009:658) om årsavgift och årlig tilläggsavgift vid detaljhandel med läkemedel till konsument och förordning (2009:659) om handel med läkemedel höjs.

Övergripande kommentarer

TLV anser att LV:s kontroll och tillsyn av partihandlare, sjukhusapotek, öppenvårdsapotek och öppenvårdsapotek med maskinell dosverksamhet är central för att säkerställa patientsäkerheten och för att upprätthålla förtroendet för marknaden.

TLV kan dock inte bedöma vilket behov av kontroll och tillsyn som föreligger för att patientsäkerheten inte ska äventyras och om den föreslagna avgiftsnivån är rimlig. TLV kan därför varken tillstyrka eller avstyrka förslaget. Utifrån myndighetens ansvarsområde lämnar TLV följande synpunkter.

TLV har även i oktober 2020 tagit emot en remiss avseende LV:s framställan om justering av avgifter för öppenvårdsapotek, partihandel, sjukhusens läkemedelsförsörjning och maskinell dosverksamhet. TLV har i yttrande över den tidigare remissen¹ konstaterat att både den årsavgift som tillämpades och den årsavgift som föreslogs för öppenvårdsapotek var helt oberoende av öppenvårdsapotekens storlek och att avgiften påverkade dessa med samma belopp räknat i kronor. TLV bedömde i sitt tidigare yttrande att det fanns betydande skillnader avseende omsättning, intjäning och rörelseresultat vilket innebar att de relativa ekonomiska konsekvenserna varken var eller skulle bli lika för öppenvårdsapoteken.

Enligt den nu aktuella framställan är de föreslagna avgiftshöjningarna högre jämfört med tidigare förslag, vilket innebär att skillnaden mellan olika sorters apotek blir större.

¹ TLV:s dnr 3024/2020.

Samtidigt visar utvecklingen på apoteksmarknaden att e-handeln fortsätter ta marknadsandelar och utövar prispress på den fysiska handeln. Antalet fysiska apotek har år 2021 minskat för första gången sedan omregleringen. TLV ser detta som ett resultat av förändringar på marknaden vilka pressar lönsamheten för framför allt mindre aktörer. TLV vill därför återigen framhålla fördelen med att differentiera avgiftshöjningar baserat på till exempel antal expedierade receptorderrader.

I februari 2022 genomförde TLV en höjning av apotekens ersättning för att hantera läkemedel som ingår i periodens vara-systemet, det vill säga generiskt utbytbara läkemedel. Höjningen genomfördes utifrån bedömningen att det fanns ett behov av att bland annat neutralisera effekterna av ökade kostnader som drabbar apoteken. Dessa ökade kostnader riskerar annars att på sikt påverka tillgängligheten till apoteksservice negativt. LV:s tidigare hemställan om avgiftshöjningar var en form av ökade kostnader, vars konsekvenser togs i beaktande i TLV:s långsiktiga prognos.

Mer detaljerade synpunkter följer nedan

Förslag till ändrade avgifter (s. 1 och 2 i Bilaga 1)

TLV kan inte bedöma om de föreslagna avgiftsnivåerna är rimliga utifrån ett patientsäkerhetsperspektiv baserat på det underlag som presenteras. TLV vill dock återigen framhålla att denna typ av avgiftshöjningar inte är möjliga för apoteken att kompensera för. Öppenvårdsapotekens ekonomiska förutsättningar skiljer sig åt och har därmed vitt skilda möjligheter till kompensering av avgiften från övrig verksamhet.

De föreslagna höjningarna av ansökningsavgifterna för dosapotek, men också årsavgifterna för samtliga apotekskategorier, påverkar företagets ekonomi och därmed möjlighet att driva apoteksverksamhet. Konsekvenserna blir mer påtagliga för mindre aktörer och aktörer som överväger att etablera sig och verka på marknaden, vilket förklaras av att avgifterna är oberoende av öppenvårdsapotekets storlek. Det går därför inte att utesluta att den föreslagna avgiftshöjningen på sikt bidrar till att försämra tillgängligheten till öppenvårdsapotek, om inte intäkterna ökar. Om antalet tillståndshavare blir färre minskar även LV:s intäkter.

Avgiftshöjningens påverkan på öppenvårdsapotekens rörelseresultat

En höjning av avgiften med 8 500 kronor per öppenvårdsapotek motsvarar en kostnadsökning med motsvarande 12 miljoner kronor² per år för öppenvårdsapoteken. Storleken på den ökade kostnaden bör sättas i relation till öppenvårdsapotekens rörelseresultat efter av- och nedskrivningar.

TLV:s bedömning är fortsatt att öppenvårdsapoteken inte gör några övervinster. Även om vinsterna på aggregerad nivå i dagsläget kanske inte är kritiska, är vinsterna ojämnt fördelade bland öppenvårdsapoteken. Några apotekskedjor går med vinst medan andra går med förlust. TLV vill därför återigen lyfta att avgiftshöjningen kan komma att bli kännbar för de öppenvårdsapotek som i dag har låg eller negativ lönsamhet.

² Baserat på 1414 öppenvårdsapotek.

I LV:s konsekvensanalys för öppenvårdsapotek konstateras att även om det är en viss skillnad mellan stora och små aktörer är årsavgiften en liten del av den totala omsättningen. TLV instämmer i LV:s bedömning att den föreslagna årsavgiften utgör en mindre del av årsomsättningen men saknar samtidigt en djupare konsekvensanalys av effekterna på aktörernas rörelseresultat.

Tabell 1. Exempel på ekonomiska påverkan av föreslagen årsavgift på ett urval av aktörer.

(Kronor)	Aktör 1	Aktör 2	Aktör 3
Omsättning	15 000 000 000	8 500 000 000	10 000 000
Rörelseresultat	430 000 000	13 500 000	350 000
Antal apotek	400	320	1
Föreslagen höjning av årsavgift	8 500	8 500	8 500
Effekt av höjd årsavgift för aktör	3 400 000	2 720 000	8 500
Årsavgift som andel av omsättning	0,02%	0,03%	0,09%
Årsavgift som andel av rörelseresultat	0,8%	20,1%	2,4%

Källa: Aktörernas årsredovisningar och TLV:s sammanställningar

Not: Siffror för aktör 1 och 2 är hämtade från årsredovisningar samt avrundade. Aktör 3 är ett genomsnitt av flera enskilda apoteksaktörer.

Tabellen ovan visar hur den föreslagna årsavgiften påverkar tre olika sorters öppenvårdsaktörer och visar att konsekvenserna varierar stort. TLV har i uppdrag att följa och utvärdera apoteksmarknaden och dess lönsamhet och genomför därför årligen lönsamhetsanalyser på marknaden. TLV bistår gärna LV i framtida frågor kring hur olika regelförändringar kan komma att påverka marknaden och aktörernas lönsamhet.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Agneta Karlsson. Föredragande har varit analytikern David Martinsson. I den slutliga handläggningen har även analytikern Ulrika Grundström och enhetschefen Gunilla Rönnholm deltagit.

Agneta Karlsson

David Martinsson